

Komemorativni sastanak u povodu prve obljetnice smrti akademika Eugena Pusića

UDK 929 Pusić, E.
35.01 (497.5 Pusić)(047)

Razred za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti priredio je 20. listopada 2011. u Akademijinoj palači komemorativni skup u spomen na pokojnog akademika Eugena Pusića. Na sastanku su o životu i djelu akademika Pusića govorili predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, akademik Vladimir Ibler i prof. dr. sc. Ivan Koprić. Sastanak je moderirao akademik Tomislav Raukar, tajnik Razreda za društvene znanosti.

Akademik Kusić predstavio je najvažnija postignuća iz Pusićeve profesionalne biografije te istaknuo njegove originalne doprinose razvoju različitih znanstvenih disciplina, kako na području bivše Jugoslavije i Hrvatske tako i u inozemstvu. Radio je kao pozvani nastavnik i znanstvenik na mnogim inozemnim sveučilištima. Pusić je također učinio mnogo za razvoj Sveučilišta u Zagrebu kao i HAZU koje je član od 1975. Objavio je četrdesetak knjiga i više od 1.300 znanstvenih i stručnih radova, od kojih su mnogi doživjeli izdanja na engleskom, njemačkom, francuskom, španjolskom i talijanskom jeziku. Pusić je djelovao i kao ekspert za socijalnu politiku i savjetnik u raznim tijelima Ujedinjenih naroda. Kao klasik u području fenomenologije države, Pusić je bio jedan od prvih teoretičara države i državne uprave na prostorima bivše Jugoslavije te je stalno naglašavao nužnost da se javna uprava konstituirala kao javna služba, ističući da državni monopol prisile gubi svoju snagu te će malo koja država u 21. stoljeću biti suverena i nezavisna u tradicionalnom smislu. U razdoblju 1989.–1994. Pusić djeluje kao tajnik i koordinator Razreda za društvene znanosti, a u to vrijeme preuzima i funkciju glavnog i odgovornog urednika Akademijinog časopisa Rad. Od 1990. voditelj je novostvorenog Kabineta za pravne, politološke i sociološke znanosti unutar

Razreda za društvene znanosti. Pusić je inicirao i osnivanje Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, koje djeluje kao priznati forum o aktualnim temama u Hrvatskoj, o kojima je rasprave i okrugle stolove poticao upravo Pusić. U nastavnom radu Pusić je imao nepogrešiv osjećaj za izbor i način obrade teme i s jasnoćom je izlagao i najapstraktnije pojmove. Uoči stvaranja Hrvatske kao neovisne i suverene države, Pusić je naglašavao potrebu definiranja hrvatskog nacionalnog interesa; težak je svaki početak kad moramo napraviti najodlučniji korak – odlučiti se što želimo i kojim putem krenuti da bismo to ostvarili. Čitavim tijekom svoje karijere držao je jasnu distanciju od politike i zalagao se za ograničenje vlasti pravom. Bio je neprikosnoven stručni, znanstveni, nastavni i moralni autoritet te gospodin u svakom smislu te riječi.

Akademik Ibler govorio je o poznanstvu s Pusićem koje traje od studija na Pravnom fakultetu. Opisao ga je kao čovjeka vrlo razgranatih interesa. Pusić je bio erudit, čovjek golema znanja iz različitih područja i znanstvene znatiželje koju je zadovoljavao kroz druženja, razgovore i poznanstva s mnogim uglednim znanstvenicima iz mnogobrojnih znanstvenih područja. Krasile su ga i mnoge vrline, od kojih su najistaknutije bile poštenje, tolerantnost, poštovanje, uvažavanje sugovornika i dobronamjernost prema mlađim kolegama. Mnogo je toga Pusić učinio tijekom svog života. Ibler je istaknuo i nekoliko stvari koje Pusić nikada nije činio: nikada nije vehementno i glasno nekoga uvjeravao u svoja stajališta, nikada se nikome nije obraćao s visoka niti je kome oduzeo riječ, nije nikada govorio da nema vremena te nikada nikoga nije etiketirao. Njegov posao istovremeno mu je bio i hobi i strast i smisao života. Zaključno je akademik Ibler istaknuo da je Pusićev životni put, njegovi napredni stavovi i odnos prema kolegama primjer koji valja slijediti te pozvao sve članove Akademije da budu ponosni na svog pokojnog člana Pusića.

Profesor Koprić u ulozi predstojnika Katedre za upravnu znanost Pravnog fakulteta u Zagrebu naglasio je grandioznost Pusićeve ostavštine, koja živi i nakon njegovog odlaska, te ju je nemoguće obuhvatiti u jednom izlaganju. Iz tako nepreglednog Pusićeva opusa profesor Koprić je izdvojio nekoliko njegovih najvažnijih djela od kojih mnoga predstavljaju originalan teorijski doprinos, kao i određene teorije na kojima je Pusić zasnivao svoj znanstveni rad. U djelu *Američka uprava* iz 1954. Pusić je prikazao institucije američke uprave, obilježene pristupom koji zagovara efikasnost. Njegov se pristup uvelike oslanjao na teoriju organizacije, vrlo razvijenu upravo u SAD. Pusić je inten-

zavno pisao i o lokalnoj samoupravi, iz kojeg su područja najznačajnija djela *Lokalna zajednica* iz 1963. te *Komuna i općina* iz 1981. U svom pristupu i teorijskim razmišljanjima Pusić se udaljio od tadašnjeg, no nažalost i današnjeg jednodimenzionalnog shvaćanja javne uprave. U dva sveska knjige *Upravni sistemi* iz 1985. Pusić je snažno promovirao komparativni pristup. Jedan od njegovih glavnih doprinosa jest teorija kooperativnih sustava koji se razvijaju kroz dinamično međudjelovanje suradnje i sukoba, a koju je oblikovao u knjizi objavljenoj u SAD 1987. *Order and Randomness*. Jedna od njegovih izvrsnih knjiga je i *Društvena regulacija* objavljena 1989. u kojoj obrađuje pitanja regulacije u društvu analizom triju temeljnih regulativnih institucija, države, obitelji i vlasništva. Njegove knjige objavljene u zadnja dva desetljeća jesu *Upravna znanost*, 1995., *Država i državna uprava*, 1998. i 2007.; *Upravljanje u suvremenoj državi*, 2002., *Upravna organizacija: interakcija – struktura – interes*, 2005.; *Javna uprava i društvena teorija*, 2007. U ovoj zadnjoj vrlo je detaljno i duboko analizirao velike upravne sustave u Europi, britanski, njemački i francuski. U svojim je knjigama i radovima Pusić otvarao mnoga aktualna i važna pitanja o globalnim upravnim mrežama, centru vlade i koordinaciji izvršne vlasti te reformama hrvatske javne uprave u kontekstu pridruživanja EU. Pusić se u svom znanstvenom stvaralaštvu snažno oslanjao na teoriju organizacije, zbog čega je i bilo istaknuto (Bućar, 1987.) da je Pusić o javnoj upravi na ovim prostorima pisao na način kako nitko prije njega nije pisao. Kao (meta) teorijskom podlogom za proučavanje javne uprave služio se i teorijom sustava, pri čemu je posebno pratio razvoj djela Niklasa Luhmanna koji je nakon knjige *Teorija sustava* pokušao protumačiti čitavo društvo kao sustav. Neoinstitucionalna teorija također je našla svoje mjesto u njegovim radovima. Pomoću teorije kooperativnih sustava Pusić je objasnio suradnju i sukob u upravnim organizacijama kao elemente koji se međusobno isprepleću i čine njihovu temeljnu dinamiku. Pusićeva ostavština pomaže i olakšava svim njegovim učenicima i nasljednicima, na fakultetima i u praksi, njihov znanstveni i stručni početak i put, jer takvo bogatstvo teorija koje se bave upravom te praktičnih iskustava iz područja svakodnevnog funkcioniranja uprave, objedinjenih u opusu jednog autora, možemo zasada pronaći samo kod Pusića.

Na kraju sastanka prisutnima se obratio i istaknuti fizičar akademik Vladimir Paar, naglasivši i potvrdivši širinu interesa i bogatstvo znanja koje je posjedovao Pusić, u što se Paar imao prilike uvjeriti tijekom njihove zajedničke suradnje na izradi Deklaracije o znanju HAZU iz 2002., u koju je Pusić nastojao ugraditi svoje vizionarske ideje i na-

predna stajališta. Doista, Pusić je imao viziju moderne Hrvatske u 21. stoljeću, za ostvarenje koje se svi sudionici sastanka osjećaju djelomično odgovorni kao Pusićevi suradnici, kolege, prijatelji, učenici i duboki štovatelji.

*Daria Dubajić**

* Daria Dubajić, znanstvena novakinja na znanstvenom projektu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske *Europeizacija hrvatske javne uprave: utjecaj na razvoj i nacionalni identitet* (scientific researcher on the project financed by the Ministry of Science, Education, and Sports of the Republic of Croatia *Europeanisation of the Croatian Public Administration: Influence on Development and Identity*, Faculty of Law, University of Zagreb, e-mail: ddubajic@pravo.hr)